

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1. Algemene Verordening Gegevensbescherming van 27 april 2016

Na jarenlange onderhandelingen werd op 27 april 2016 de Algemene Verordening Gegevensbescherming ofwel General Data Protection Regulation (hierna ‘GDPR’) goedgekeurd¹. De GDPR is sinds 25 mei 2018 van toepassing op elke verwerking van persoonsgegevens en vervangt hierbij de Europese Richtlijn van 1995². In België vervangt de GDPR de Privacywet van 8 december 1992³. Deze wet werd meermaals aangepast, onder andere naar aanleiding van de omzetting naar de Europese Privacyrichtlijn van 1995.

De hervorming van de privacywet was noodzakelijk geworden door de sterke digitalisering en verhoogde verwerking van persoonsgegevens, zowel bij overheden als bij ondernemingen. De Europese wetgever was dan ook van oordeel dat een hogere bescherming van deze persoonsgegevens noodzakelijk was en dat hiertoe een nieuw en strenger kader moest aangenomen worden.

De GDPR is rechtsreeks van toepassing in de hele Europese Economische Ruimte (EER)⁴. De GDPR wordt in de publieke opinie veelal als een pestmaatregel aanzien die enkel bedoeld is om populaire privacy-

-
1. Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van de Richtlijn 95/46/EG, *Pb.L.* 119, 4 mei 2016, 1-88, hierna de ‘GDPR’ genoemd.
  2. Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, *Pb.L.* 281, 23 november 1995, 31-50.
  3. Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, *BS* 18 maart 1993.
  4. Europese Economische Ruimte (EER) bestaat uit de EU-lidstaten, Noorwegen, Liechtenstein en IJsland.

schenders als Google en Facebook in bedwang te houden. Deze perceptie is echter niet terecht. De GDPR is onder meer van toepassing op iedere verwerking van persoonsgegevens in een professioneel kader⁵.

De hoofddoelstellingen van de GDPR zijn tweevoudig:

- ♦ Enerzijds wil de GDPR ondernemingen, verenigingen en overheden op een meer bewuste en veilige manier laten omgaan met persoonsgegevens:
Door de doorgedreven digitalisering van onze maatschappij in het laatste decennium zijn ondernemingen, waaronder ook de advocatenkantoren, veel meer digitaal gaan werken. Daar waar de dossiers vroeger veilig achter slot en grendel zaten in het advocatenkantoor, worden gegevens en documenten vandaag hoofdzakelijk digitaal bijgehouden. De communicatie gebeurt grotendeels per e-mail en vertrouwelijke documenten worden steeds meer digitaal opgevraagd bij de cliënt en digitaal doorgestuurd naar de verschillende partijen in een dossier.
- ♦ Bij die digitalisering van een kantoor wordt niet altijd stilgestaan bij de risico's die de verwerking en connectiviteit met zich meebrengen. Toestellen worden steeds mobieler en verhogen de interactie. De mogelijkheden om persoonsgegevens te gebruiken en te delen zijn veelvuldig. Het doel van de GDPR bestaat er dan ook in om die ondernemingen alsnog te laten stilstaan bij de manier waarop persoonsgegevens verwerkt en beveiligd worden.

Anderzijds wil de GDPR ook de personen van wie de persoonsgegevens verwerkt worden meer controle geven over hun eigen persoonsgegevens. De aangescherpte informatieplicht moet betrokkenen een beter zicht geven over welke persoonsgegevens van hen verwerkt worden en op welke manier dit gebeurt. Daarenboven krijgen de betrokkenen bijkomende rechten om controle uit te voeren met betrekking tot hun persoonsgegevens. Zij kunnen een recht op inzage, correctie, dataportabiliteit en wissen van gegevens uitoefenen. Indien de betrokkene een klacht indient, gaat de Gegevensbeschermingsautoriteit thans stipt na of een onderneming tijdig en voldoende tegemoetkomt aan deze vragen en wordt er bij een inbreuk een boete uitgeschreven.

---

5. In artikel 2 GDPR wordt het toepassingsgebied van de GDPR bepaald. De GDPR is van toepassing op zowat iedere verwerking van persoonsgegevens van zowel ondernemingen, overheden als verenigingen.

Voor advocaten is de GDPR een noodzakelijke aanvulling voor een van de hoekstenen van de advocatuur, met name het beroepsgeheim. Ervaring leert dat veel advocaten onzorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. Zo is het versturen van onbeveiligde e-mails en bijlagen een gangbare praktijk.

Daarnaast houdt de digitale bewaring van persoonlijke informatie van cliënten meer risico's in dan het bewaren van papieren dossiers. Gegevens die in handen komen van de verkeerde personen kunnen erg snel verspreid worden naar een groot publiek toe, onder meer via sociale media. Eens een document op het internet gepubliceerd is, is het heel moeilijk om deze informatie opnieuw te wissen. Dit verhoogt het risico op schade voor de cliënt en voor het kantoor.

Cliënten vertrouwen er echter op dat een advocaat vertrouwelijk omgaat met hun persoonsgegevens. Die vertrouwelijkheid van gegevens is een van de belangrijke bouwstenen van de advocatuur. De digitalisering heeft deze taak voor de advocaat veel zwaarder gemaakt. Het risico en de kans op datalekken is veel groter geworden.

Het aantal cyberaanvallen in België stijgt jaarlijks met een veelvoud⁶. Hackers gaan naast persoonsgegevens zoals login- of betalingsgegevens ook steeds meer op zoek naar vertrouwelijke data van ondernemingen. Plannen van nieuwe producten, overeenkomsten met een leverancier of de loongegevens van een goede medewerker kunnen erg waardevolle informatie zijn in handen van een concurrent van een onderneming. Daar grote ondernemingen doorgaans een hoger veiligheidsniveau hanteren en hier hoge budgetten tegenaan gooien, gaan hackers zich steeds meer richten op dienstverleners van deze ondernemingen, zoals advocatenkantoren, om de gewilde informatie te verkrijgen en te koop aan te bieden⁷.

---

6. DE TIJD, 'Recordaantal cybercriminelen vallen Belgen aan', 27 december 2019, <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/recordaantal-cybercriminelen-vallen-belgen-aan/10194310>.

7. K. VAN DE WETERING, *Digitale bedrijfsespionage: je bedrijf is interessanter dan je denkt*, 2 juni 2018, <https://www.mt.nl/business/digitale-bedrijfsspionage-je-bedrijf-is-interessanter-dan-jedenkt/554831>.

1.2. De Belgische uitvoeringswetten

De Belgische wetgever heeft naar aanleiding van de GDPR enkele uitvoeringswetten aangenomen:

- ♦ De wet van 3 december 2017⁸ heeft het kader vastgesteld waarbinnen de nieuwe Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA) wordt opgericht als toezichthoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens overeenkomstig de GDPR. De GBA krijgt hierdoor zowel een controle- als sanctiebevoegdheid en vervangt de Privacycommissie, die hoofdzakelijk een adviesorgaan was⁹.
- ♦ De wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens¹⁰ is hoofdzakelijk een aanvulling op de GDPR. Zo bevat zij bijzondere bepalingen omtrent de verwerking van strafrechtelijke, genetische, biometrische en gezondheidsgegevens, evenals de verwerking van persoonsgegevens door overheden. Tevens bevat zij enkele afwijkingen op de GDPR, met name voor België wordt de leeftijd waarop een minderjarige geldige toestemming kan geven in het kader van diensten van de informatiemaatschappij, verlaagd van 16 naar 13 jaar.
- ♦ De wet van 5 september 2018¹¹ brengt enkele wijzigingen aan in diverse andere wetten, waaronder de wet van 13 december 2006 betreffende gezondheid¹² of de wet van 15 januari 1990 betreffende de oprichting en organisatie van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid¹³.

---

8. Wet tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit van 3 december 2017, *BS* 10 januari 2018.

9. Zie Hoofdstuk 11 voor meer details omtrent de bevoegdheden van de GBA.

10. Wet betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van 30 juli 2018, *BS* 5 september 2018.

11. Wet tot oprichting van het informatieveiligheidscomité en tot wijziging van diverse wetten betreffende de uitvoering van verordening (EU) 2016/679 van 27 april 2016 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG van 5 september 2018, *BS* 10 september 2018.

12. Wet van 13 december 2006 betreffende de gezondheid, *BS* 22 december 2006.

13. Wet van 15 januari 1990 betreffende de oprichting en organisatie van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, *BS* 22 februari 1990.

1.3. ‘Overige’ privacywetgeving

De GDPR is niet de enige privacywetgeving die van toepassing is op de verwerking van persoonsgegevens. In tal van wetten zijn specifieke bepalingen opgenomen waar rekening mee gehouden moet worden. Zonder limitatief te zijn worden hierna enkele relevante wetten en bepalingen voor advocatenkantoren opgenomen¹⁴:

- ♦ Het recht op eerbiediging van het privéleven is opgenomen als een grondrecht in artikel 8 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens¹⁵ (EVRM) en in artikel 7 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (EU-Handvest)¹⁶. Het recht op bescherming van persoonsgegevens is opgenomen in artikel 8 van het EU-Handvest.
- ♦ De Europese e-Privacyrichtlijn¹⁷ bepaalt de regels rond cookies en e-mailmarketing en werd in Belgische wetgeving omgezet in de Wet Elektronische Communicatie¹⁸ en in het Wetboek van economisch recht¹⁹.
Het was de bedoeling van de Europese Commissie om samen met de GDPR een nieuwe e-Privacyverordening te laten in werking treden op 25 mei 2018. Een akkoord over een definitieve tekst laat echter op zich wachten en de inwerkingtreding van de nieuwe verordening wordt niet verwacht voor 2021.
- ♦ Op 21 maart 2018 werd een nieuwe Camerawet aangenomen die onder andere een gewijzigde aanmeldingsbepaling invoert en enkele bijkomende verplichtingen oplegt^{20,21}.

14. Voor een meer volledig overzicht, zie W. DEBEUCKELAERE en G. VERMEULEN, *Geannoteerde Wetboeken Privacy 2020*, Larcier, 2020.

15. Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden, d.d. 4 november 1950, www.echr.coe.int/Documents/Convention_NLD.pdf.

16. Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, (2000/C364/01), https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_nl.pdf.

17. Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie, *Pb.L.* 201, 31 juli 2002, 37-47. Deze richtlijn werd in 2009 gewijzigd ingevolge de amenderende richtlijn 2009/136/EG.

18. Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie, *BS* 20 juni 2005.

19. Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013, *BS* 28 mei 2003.

20. Wet tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's van 21 maart 2007, *BS* 31 mei 2007, gewijzigd bij wet van 21 maart 2018, *BS* 16 april 2018 en bij wet van 30 juli 2018, *BS* 31 augustus 2018, hierna de 'Camerawet' genoemd.

21. De Camerawet wordt in meer detail besproken in hoofdstuk 5.3.

- ◆ Er werden enkele Collectieve Arbeidsovereenkomsten gesloten die betrekking hebben op het recht op privacy van de werknemer in de uitvoering van de arbeidsovereenkomst:
  - ✓ cao nr. 38 van 6 december 1983 heeft betrekking op de werving en selectie van werknemers²²;
  - ✓ cao nr. 39 van 13 december 1983 heeft betrekking op de voorlichting en het overleg inzake de sociale gevolgen van de invoering van nieuwe technologieën²³;
  - ✓ cao nr. 68 van 16 juni 1998 heeft betrekking op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de camerabewaking op de arbeidsplaats²⁴;
  - ✓ cao nr. 81 van 26 april 2002 heeft betrekking op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de controle op de elektronische online communicatiegegevens²⁵.
- ◆ De Witwaswet²⁶ bevat eveneens bepalingen omtrent het verwerken van persoonsgegevens en uitzonderingen op het principe van het uitoefenen van het inzagerecht door de betrokkene.

---

22. Collectieve arbeidsovereenkomst nr. 38 van 6 december 1983 betreffende de werving en selectie van werknemers, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 38*bis* van 29 oktober 1991, nr. 38*ter* van 17 juli 1998, nr. 38*quater* van 14 juli 1999, nr. 38*quinquies* van 21 december 2004 en nr. 38*sexies* van 10 oktober 2008, <http://www.cnt-nar.be/CAO-COORD/cao-038.pdf>.

23. Collectieve arbeidsovereenkomst nr. 39 van 13 december 1983 betreffende de voorlichting en het overleg inzake de sociale gevolgen van de invoering van nieuwe technologieën, <http://www.cnt-nar.be/CAO-COORD/cao-039.pdf>.

24. Collectieve arbeidsovereenkomst nr. 68 van 16 juni 1998 betreffende de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de camerabewaking op de arbeidsplaats, <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/01.02.02.09-cao68.pdf>.

25. Collectieve arbeidsovereenkomst nr. 81 van 26 april 2002 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de werknemers ten opzichte van de controle op de elektronische online communicatiegegevens, <http://www.cnt-nar.be/CAO-COORD/cao-081.pdf>.

26. Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, *BS* 6 oktober 2017.